

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 832/2015-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. decembra 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 9 T 56/2010 a jeho rozsudkom z 10. júna 2014, postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 54/2014 a jeho uznesením z 9. septembra 2014, ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tdo 23/2015 a jeho uznesením z 9. septembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. novembra 2015 doručená sťažnosť (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom

Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 T 56/2010 a jeho rozsudkom z 10. júna 2014, postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 54/2014 a jeho uznesením z 9. septembra 2014, ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tdo 23/2015 a jeho uznesením z 9. septembra 2015. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 10. novembra 2015.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom okresného súdu č. k. 9 T 56/2010-703 zo 14. januára 2011 v spojení s rozhodnutím krajského súdu č. k. 1 To 15/2011-846 z 3. septembra 2011 bol sťažovateľ uznaný vinným zo spáchania z prečinu krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. b) Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona, ale aj zo spáchania zločinu útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. a) a c) v spojení s § 138 písm. a) Trestného zákona, za čo mu bol uložený podľa § 323 ods. 2 v spojení s § 38 ods. 7 Trestného zákona a za použitia tzv. asperačnej zásady podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 9 rokov.

Na základe návrhu sťažovateľa uznesením okresného súdu sp. zn. 2 Nt 4/2014 z 20. mája 2014 bola povolená obnova konania vo výroku o treste v prospech sťažovateľa.

Po povolení obnovy konania rozsudkom samosudcu okresného súdu č. k. 9 T 56/2010-1066 z 10. júna 2014 pri nezmenenom výroku o vine uvedenom v pôvodnom rozsudku bol sťažovateľovi uložený úhrnný trest odňatia slobody takisto vo výmere 9 rokov.

Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom inter alia namietal, že okresný súd rozhodol v nezákonomnom zložení, keďže rozhodol samosudca napriek tomu, že mal konať a rozhodnúť senát.

Uznesením krajského súdu č. k. 1 To 54/2014-1131 z 9. septembra 2014 bolo odvolanie sťažovateľa zamietnuté, a to bez toho, aby sa krajský súd akýmkoľvek spôsobom vysporiadal s namietaným pochybením okresného súdu.

Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie s odôvodnením, že okresný súd rozhodol v nezákonnom zložení [§ 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku].

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tdo 23/2015 z 9. septembra 2015, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 23. septembra 2015, bolo dovolanie odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku bez meritórneho preskúmania veci. Najvyšší súd konštatoval, že okresný súd rozhodol v zákonnom zložení. Pokiaľ totiž Trestný poriadok v § 349 ods. 1, resp. § 237 ods. 3 písm. b) ustanovuje, že samosudca je príslušný na konanie o prečinoch a zločinoch s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou 8 rokov, tak má na mysli príslušnú trestnú sadzbu odňatia slobody uvedenú v osobitnej časti Trestného zákona.

Podľa názoru sťažovateľa v danom prípade všeobecné súdy nesprávne vyložili a aplikovali ustanovenie § 349 ods. 1 Trestného poriadku, keď, vychádzajúc z jeho znenia, vyvodili záver, že toto ustanovenie má na mysli príslušnú trestnú sadzbu trestu odňatia slobody uvedenú v osobitnej časti Trestného zákona.

Podľa § 241 ods. 1 Trestného poriadku obžalobu podanú na súde pre prečin a zločin s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou 8 rokov preskúma samosudca. Podľa § 243 ods. 1 Trestného poriadku obžalobu podanú na súde pre zločin s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou 8 rokov preskúma predseda senátu a podľa jej obsahu a obsahu spisu posúdi, či ju treba predbežne prejednať na zasadnutí senátu, alebo či o nej môže nariadiť hlavné pojednávanie. Podľa § 349 ods. 1 Trestného poriadku samosudca vykonáva konanie o prečinoch a zločinoch, na ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje 8 rokov. Podľa § 237 ods. 3 písm. b) Trestného poriadku o obžalobe alebo návrhu na dohodu o vine a treste koná a vo veci rozhoduje samosudca o prečinoch a zločinoch, na ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje 8 rokov, pokiaľ tento zákon neurčuje inak.

Porovnaním dikcie ustanovení § 241 a § 243 s ustanoveniami § 349 a § 237 Trestného poriadku je už na prvý pohľad zrejмый rozdiel v znení citovaných ustanovení. Kým podľa § 241 a § 243 je rozhodujúca horná hranica trestnej sadzby, podľa § 349 a § 237 je rozhodujúca horná hranica trestu odňatia slobody ustanovená zákonom. Je teda

nepochybné, že ustanovenia § 241 a § 243 Trestného poriadku upravujú postup súdu po podaní obžaloby v rámci preskúmania obžaloby. V týchto prípadoch je použitá dikcia „... pre prečin a zločin s hornou hranicou trestnej sadzby...“. Naproti tomu dikcia ustanovení § 349 a § 237 Trestného poriadku sa výrazne odlišuje, keď znie: „... o prečinoch a zločinoch, na ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje osem rokov.“ Zákonodarca použil teda rôzne pojmy, ktorých význam je v rovine trestného práva a doktríny ustálený a označuje rovnaké termíny a inštitúty používané v trestnom práve hmotnom, ktorého kritériá sú určujúce pre samosudcovské, alebo senátne rozhodovanie súdu. Ak pripustíme, že pojem „trestná sadzba“ použitý v ustanoveniach § 241 a § 243 Trestného poriadku implikuje trestnú sadzbu uvedenú v osobitnej časti Trestného zákona (katalógom trestných sadzieb je len osobitná časť Trestného zákona), potom, použijúc logický, teleologický a systematický výklad ustanovení § 349 a § 237 Trestného poriadku, možno dospieť iba k jedinému záveru, a to, že pod pojmom „zákon“ sa myslí celý Trestný zákon a pod pojmom „trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje osem rokov“ sa rozumie trest odňatia slobody určený podľa osobitnej a všeobecnej časti Trestného zákona. Pokiaľ by totiž mal zákonodarca úmysel použiť pri aplikácii § 349 a § 237 Trestného poriadku len príslušnú trestnú sadzbu uvedenú v osobitnej časti Trestného zákona, uviedol by rovnaké znenie ako v ustanoveniach § 241 a § 243 Trestného poriadku, resp. v ustanoveniach § 10 ods. 1 písm. b) a § 11 ods. 1 Trestného zákona, kde sa uvádza: „... za ktorý tento zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby...“.

Podľa sťažovateľa treba rovnako poukázať aj na to, že pokiaľ zákonodarca v ustanoveniach § 349 a § 237 Trestného poriadku použil odkaz na iný právny predpis legislatívnou skratkou „zákon“, celkom nepochybne mal tým na mysli výlučne len Trestný zákon ako celok, teda tak jeho všeobecnú, ako aj osobitnú časť. Vychádzajúc z legislatívno-technických pravidiel, zákon musí byť terminologicky presný a musia sa v ňom používať rovnaké pojmy a termíny vždy v tom istom význame pri označení rovnakých právnych inštitútov.

Z dosiaľ uvedeného podľa názoru sťažovateľa vyplýva, že ak ustanovenie § 241 Trestného poriadku určuje príslušnosť samosudcu na preskúmanie obžaloby podanej pre

prečin a zločin s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou osem rokov, tak toto ustanovenie bez ďalšieho nezakladá aj príslušnosť samosudcu na vykonanie konania o zločine, ktorého horná hranica trestu odňatia slobody za použitia asperačnej zásady bude prevyšovať osem rokov. V takom prípade musí samosudca po preskúmaní obžaloby postúpiť vec senátu toho istého súdu. Odlišné znenie ustanovení § 349 a § 237 Trestného poriadku od ustanovení § 241 a § 243 Trestného poriadku nie je totiž samoučelné a ani náhodné, pričom celkom nepochybné nejde ani o legislatívno-technickú nedôslednosť zákonodarcu.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1.) Základné právo [REDAKOVANÉ] podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 9T/56/2010 a jeho rozsudkom zo dňa 10.6.2014, postupom Krajského súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 1To/54/2014 a jeho uznesením z 9.9.2014 a postupom Najvyššieho súdu SR v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tdo 23/2015 a jeho uznesením zo dňa 9.9.2015 porušené.

2.) Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 9.9.2015, sp. zn. 3Tdo/23/2015, uznesenie Krajského súdu Žilina zo dňa 9.9.2014, sp. zn. 1To/54/2014 a rozsudok Okresného súdu Dolný Kubín zo dňa 10.6.2014, sp. zn. 9T/56/2010 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu v Dolnom Kubíne, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3.) [REDAKOVANÉ] sa priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 3000 EUR, ktoré je Okresný súd v Dolnom Kubíne povinný vyplatiť do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.

4.) Ustanovenému právnenému zástupcovi sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia vo výške 284,08 EUR, ktoré je Okresný súd v Dolnom Kubíne povinný zaplatiť do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.“

Sťažovateľ napokon žiada, aby mu bol ustanovený právny zástupca z radov advokátov na zastupovanie pred ústavným súdom, keďže je nemajetný a nemá prostriedky na úhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tdo 23/2015 z 9. septembra 2015 vyplýva, že ním podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 1 To 54/2014 z 9. septembra 2014. Podľa názoru najvyššieho súdu nezákonne zloženým súdom sa rozumie súd, ktorý je obsadený v rozpore s ustanoveniami určujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť. Okolnosť, či vec prejednal a rozhodol súd v zákonomnom zložení (t. j. či bol súd správne obsadený), je povinný súd sledovať z úradnej povinnosti. Nedostatok v zložení súdu je podstatnou vadou konania a dôvodom prípustnosti dovolania. Najvyšší súd po preskúmaní spisového materiálu v uvedenom smere žiadne pochybenie konajúcich súdov nezistil. Pokiaľ Trestný poriadok v § 349 ods. 1, resp. v § 237 ods. 3 písm. b) ustanovuje, že samosudca je príslušný na konanie o prečinoch a zločinoch s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou osem rokov, tak má na mysli príslušnú trestnú sadzbu uvedenú v osobitnej časti Trestného zákona, bez ohľadu na jej prípadnú neskoršiu úpravu (či už jej znižovanie, alebo zvyšovanie) podľa ďalších do úvahy pripadajúcich ustanovení všeobecnej časti Trestného zákona. Trestný poriadok pritom zároveň upravuje len jednu výnimku, keď sa už uvedené pravidlo nepoužije, a to v prípade, ak má byť uložený súhrnný trest alebo spoločný trest a skorší trest bol uložený v konaní pred senátom (§ 349 ods. 2 Trestného poriadku). V takomto prípade je na konanie príslušný vždy senát.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Na rozhodnutie o tých častiach sťažnosti, ktoré smerujú pre porušenie čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru proti postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 T 56/2010 a jeho rozsudku z 10. júna 2014, ako aj proti postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 54/2014 a jeho uzneseníu z 9. septembra 2014, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné sudy.

Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok a proti uzneseniu krajského súdu bolo prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok. Právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa vo vzťahu k rozsudku okresného súdu mal preto krajský súd v rámci odvolacieho konania a právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu mal najvyšší súd v rámci dovolacieho konania. Tým je zároveň v uvedenom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu. Teba tiež poznamenať, že sťažovateľ využil tak právo podať odvolanie proti rozsudku okresného súdu, ako aj právo podať dovolanie proti uzneseniu krajského súdu.

Zvyšnú časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho

základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podstatou sťažnosti je tvrdené nesprávne obsadenie okresného súdu, keď namiesto senátu konal samosudca.

Podľa názoru ústavného súdu treba argumentáciu najvyššieho súdu považovať za dostatočnú a presvedčivú. Rozhodne ju nemožno považovať za arbitrárnu či zjavne neodôvodnenú. Skutočnosť, že sťažovateľ vykladá dotknuté ustanovenia odlišne, neznamená sama osebe bez ďalšieho porušenie označených práv.

Treba z pohľadu ústavného súdu tiež dodať, že za legitímnu možno považovať aj argumentáciu sťažovateľa, pretože nepochybne je možný i taký výklad dotknutých ustanovení, aký sťažovateľ zastáva. Oba výklady sa javia ako ústavne konformné. Rozhodujúca je totiž skutočnosť, že ústava síce pozná pojem „zákonný sudca“ uvedený v čl. 48 ods. 1 ústavy, avšak sama tento pojem nedefinuje, pretože to prenecháva zákonu.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2015